

महाराष्ट्राच्या मातीतील शीख समाजातील लंगर सेवा : मानवतेचा समतेचा बेरोजगारांचा आक्रोश! आणि सेवाभावाचा तेजस्वी आदर्श

बीड आणि परभणी जिल्ह्यातून समोर आलेली पोलीस भरतीची आकडेवारी ही केवळ सरकारी नोकरीसाठीची ओढ नाही, तर ती आधुनिक महाराष्ट्राच्या शिक्षण व्यवस्थेच्या आणि रोजगाराच्या कफनवरची एक 'मार्च पारट' आहे. केवळ १२ वी पास पात्रता असलेल्या पोलीस शिपाई पदासाठी चड-चड, इंजिनियर्स आणि पदव्युत्तर तरुणांची लागलेली रांग पाहून मन सुन्न होते. ज्या हातांनी कॉर्पोरेट जगतात कोबोर्डवर बोटे चालवायला हवी होती, तीच हात आज पोलीस भरतीच्या मैदानावर गोळा फेकण्यासाठी सज्ज झाली आहेत.

हे चित्र प्रगत महाराष्ट्राच्या काळावर उभे राहिलेले बेरोजगारीचे एक विद्रूप वास्तव आहे. बीड मधील १७४ जागांसाठी ८,१३४ अर्ज देणे ही आकडेवारी जितकी थक करणारी आहे, त्याहीपेक्षा धक्कादायक आहे अर्जांची शैक्षणिक पार्श्वभूमी. जेव्हा २,६५३ पदवीधर आणि ३८८ पदव्युत्तर उमेदवार केवळ एका शिपाई पदासाठी मैदानात उतरतात, तेव्हा आपल्या शैक्षणिक धोरणाचे अयशस्य उघड्यावर पडते. १९ एमबीए पदवीधर कॉर्पोरेट ऑफिस सोडून खाकी वर्दीच्या प्रतीक्षेत आहेत, याचा अर्थ असा की आज पदव्यांची किंमत केवळ कागदाच्या तुकड्याइतकी उरली आहे. बाजारता नोकरी नाही आणि घरात गरिबीचा फास, अशा दुहेरी कात्रीत अडकलेला तरुण आज मैदानावर घाम गाळतोय. ही त्यांची होस नाही, तर ही त्यांची 'मजबुरी' आहे. पोलीस अधीक्षक नवनीत कोंवत यांनी पारदर्शकतेसाठी अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर केला, ही स्वागतार्ह बाब आहे. परंतु, परभणीत केवळ ९७ जागांसाठी १० हजारांहून अधिक अर्ज आल्यावर प्रशासनाला तिथे

वेद्यकीय पथके तैनात करावी लागत आहेत, यातच सर्व काही आले. पोलीस होण्याच्या जिद्दीने काही तरुण उत्तेजक पदार्थांचे सेवन करत आहेत, ही बाब अत्यंत गंभीर आहे. आपल्या स्वप्नांचा पाटलाग करताना स्वतःचा जीव धोक्यात घालण्याची वेळ या तरुणांवर का येते? या प्रश्नाचे उत्तर सरकारला द्यावे लागेल.

ज्या ठिकाणी गरज अधिक आणि जागा कमी असतात, तिथे भ्रष्टाचाराच्या वाळवीच्या शिरकाव होणे स्वाभाविक असते. पोलीस अधीक्षकांनी एजंटंपासून सावध राहण्याचे आवाहन केले आहे, मात्र मुळात अशी वेळच का येते? पदव्या घेऊनही जेव्हा तरुण हतबल होतो, तेव्हाच तो शॉर्टकटच्या वाटेला लागतो. आज बीड असो वा परभणी, प्रत्येक ठिकाणी तरुण फक्त एक 'शाश्वत नोकरी' शोधतोय. खासगी क्षेत्रातील असुरक्षितता आणि सरकारी नोकरीतील स्थैर्य यांच्या संघर्षात उच्चशिक्षितांचा हा लढा सुरू आहे. पोलीस भरतीच्या मैदानावर धावणारा प्रत्येक तरुण हा केवळ पोलीस होऊ इच्छित नाही, तर तो आपल्या गरिबीतून धाव घेऊ इच्छितोय. इंजिनियरिंग करून शिपाई पदासाठी अर्ज करणे, हे त्या विद्यार्थ्यांचे अयशस्य नसून त्याला रोजगार पुरवू न शकणाऱ्या व्यवस्थेचे सामूहिक अयशस्य आहे. केवळ आकडेवारीच्या खेळात न अडकता, सरकारने रोजगाराच्या संधींचे विकेंद्रीकरण करण्याची गरज आहे. अन्यथा, उद्याच्या महाराष्ट्रात फक्त पदव्यांचे डॉंगर उरतील आणि हातांना काम नसलेले नैराश्यग्रस्त तरुण रस्त्यावर असतील. वेळ आली आहे या भीषण वास्तवाकडे डोळेपुसणे पाहण्याची. या तरुणांच्या डोळ्यांत स्वप्ने कमी आणि भविष्याची भीती जास्त दिसतेय. हे चित्र बदलणार कधी? हाच खरा सवाल आहे.

भारतीय संस्कृती आणि धर्मपरंपरा विविधतेत एकतेचा संदेश देणारी आहे. या महान परंपरेतील शीख धर्म हा मानवता, समता, सेवा आणि बंधुभाव यांचा संदेश देणारा एक प्रभावी धर्म म्हणून ओळखला जातो. शीख धर्माची सर्वात वैशिष्ट्यपूर्ण आणि जगतिच स्तरावर आदर्श ठरलेली परंपरा म्हणजे लंगर सेवा. लंगर सेवा ही केवळ धार्मिक विधी नसून, ती सामाजिक समतेची, परोपकाराची आणि मानवी करुणेची जिवंत परंपरा आहे. लंगर सेवेचा ऐतिहासिक उद्गम लंगर सेवेची संकल्पना शीख धर्माचे संस्थापक गुरू नानक देव जी यांनी १५ व्या शतकात मांडली. त्या काळात भारतीय समाजात जातिभेद आणि सामाजिक विषमता मोठ्या प्रमाणात अस्तित्वात होती. गुरू नानक देव जी यांनी या अन्यायकारक सामाजिक व्यवस्थेला आन्हान देत सर्व मानव समान असल्याचा संदेश दिला. त्यांनी गुरुद्वारांमध्ये सर्वांसाठी मोफत भोजनाची व्यवस्था सुरू करून समाजातील भेदभाव नष्ट करण्याचा प्रयत्न केला. पुढील गुरूंनी लंगर परंपरेला अधिक सुसंगठित आणि व्यापक स्वरूप दिले. विशेषतः गुरू अमरदास जी यांनी 'पंगत' आणि 'संगत' या संकल्पनांचा प्रचार करून लंगर सेवेचा सामाजिक पाया मजबूत केला. गुरुद्वारांमध्ये येणाऱ्या प्रत्येक व्यक्तीने गुरूच्या दर्शनापूर्वी लंगरमध्ये बसून भोजन करावे, असा नियम त्यांनी केला. यामुळे समतेचा संदेश अधिक प्रभावीपणे समाजात रुजला. लंगर सेवेची तत्त्वज्ञानात्मक संकल्पना लंगर सेवेचे तत्त्वज्ञान तीन मूलभूत मूल्यांवर आधारीत आहे- समता, सेवा आणि सामूहिकता. शीख धर्मानुसार देव सर्वत्र आहे आणि सर्व मानव देवाचेच अंश आहेत. त्यामुळे मानवांमध्ये भेदभाव करणे म्हणजे देवाच्या इच्छेचा अवमान करणे होय. लंगर सेवेच्या माध्यमातून समाजातील सर्व स्तरांतील लोक एकाच पंक्तीत बसून भोजन करतात. राजा असो वा सामान्य नागरिक, श्रीमंत असो वा गरीब, स्त्री असो वा पुरुष-सर्वांसाठी समान आसन आणि समान अन्न दिले जाते. लंगरमध्ये सेवा करणे हे शीख धर्मात अत्यंत पवित्र मानले जाते. अन्न तयार करणे, वाटप करणे, पाणी देणे, भांडी धुणे, स्वच्छता राखणे-हे सर्व कार्य स्वयंसेवक भावनेने केले जाते. या सेवेचे मूळ उद्दिष्ट अहंकाराचा त्याग करून मानवसेवेला सर्वोच्च मानणे हा आहे. लंगर सेवेची वैशिष्ट्ये आणि कार्यपद्धती लंगर सेवेची कार्यपद्धती अत्यंत सुव्यवस्थित आणि लोकसहभागावर आधारीत आहे. याची प्रमुख वैशिष्ट्ये

पुढीलप्रमाणे आहेत : मोफत भोजन व्यवस्था: लंगरमध्ये कोणालाही शुल्क न देता अन्न दिले जाते. सर्वधर्मसमभाव: कोणत्याही धर्म, जात, भाषा किंवा देशातील व्यक्तीसाठी लंगर खुले आहे. सामूहिक भोजन पद्धती: सर्वजण जमिनीवर एकाच पंक्तीत बसून भोजन करतात, ज्यामुळे सामाजिक समतेची जाणीव निर्माण होते. स्वयंसेवी सहभाग: लंगर सेवा स्वयंसेवकांच्या सहभागावर चालते. समाजातील प्रत्येक व्यक्ती सेवा देऊ शकतो. साधे आणि सात्विक अन्न: लंगरमधील भोजन साधे, पोषणामूल्यपूर्ण आणि सात्विक असते. शिस्त आणि स्वच्छता: लंगरमध्ये स्वच्छता, शिस्त आणि सामूहिक सहकार्य यांना विशेष महत्त्व दिले जाते. लंगर सेवा आणि सामाजिक परिवर्तन लंगर सेवा ही केवळ धार्मिक सेवा नसून ती सामाजिक परिवर्तनाची प्रभावी चळवळ आहे. इतिहासात भारतात जातीभेदांमुळे समाजात विभाजन होते. लंगरने या विभाजनावर प्रहार करून समानतेचा संदेश दिला. गुरुद्वारांमध्ये सर्वजण एकत्र बसून भोजन करतात, त्यामुळे सामाजिक भेदभाव नष्ट होतो आणि बंधुभाव वाढतो. लंगर सेवा स्त्री-पुरुष समानतेचेही प्रतीक आहे. स्त्रिया आणि पुरुष समान अधिकाराने सेवा करतात. त्यामुळे लिंगभेदाविरुद्ध सामाजिक संदेश दिला जातो. तसेच लंगर सेवा गरीब, गरजू आणि उपेक्षित घटकांसाठी आधारस्तंभ ठरते. आधुनिक काळातील लंगर सेवेचे जागतिक योगदान आज लंगर सेवा केवळ भारतापुरती मर्यादित न राहता जागतिक स्तरावर मानवतेची सेवा करणारी चळवळ बनली आहे. भारतातील अमृतसर येथील हरमंदिर साहिब (स्वर्ण मंदिर) येथे दररोज लाखो भाविक आणि पर्यटकांना लंगर दिला जातो. हे जगातील सर्वात मोठ्या सामूहिक भोजन व्यवस्थापैकी एक मानले जाते. नैसर्गिक आपत्ती, शू, भूकंप, दुष्काळ, युद्ध किंवा महामारीच्या काळात शीख समाजाने लंगर सेवेच्या माध्यमातून जगभर मानवतेची सेवा केली आहे. कोरोना महामारीच्या काळात भारतासह विविध देशांमध्ये शीख स्वयंसेवकांनी गरजू लोकांना मोफत भोजन पुरवले. ही सेवा मानवतेसाठी प्रेरणादायी ठरली. लंगर सेवेचा आध्यात्मिक आणि नैतिक संदेश लंगर सेवा ही केवळ भौतिक अन्नपुरवठा नसून ती

आध्यात्मिक शिक्षणाची प्रक्रिया आहे. सेवा करताना अहंकाराचा त्याग, करुणेची भावना आणि मानवतेचा आदर विकसित होतो. शीख धर्मानुसार सेवा म्हणजेच ईश्वराची पूजा होय. गुरू ग्रंथ साहिबमध्ये सेवेला अत्यंत महत्त्व देण्यात आले असून, सेवेमुळे मानवाला आत्मिक शांती आणि नैतिक उन्नती प्राप्त होते, असा संदेश दिला आहे. लंगर सेवा मानवी मूल्ये जपण्याची आणि सामाजिक जबाबदारीची जाणीव निर्माण करते. प्रत्येक व्यक्ती समाजाचा एक घटक असून समाजसेवेसाठी योगदान देणे हे प्रत्येकाचे कर्तव्य आहे, ही भावना लंगरच्या माध्यमातून रुजवली जाते. लंगर सेवा आणि सामाजिक दृष्टिकोनातून लंगर सेवा शासकीय दृष्टिकोनातून पाहता लंगर सेवा ही सामाजिक समावेशन, अन्नसुरक्षा आणि समुदाय विकासाची प्रभावी संकल्पना आहे. ही सेवा सामाजिक विषमता कमी करण्यास, गरिबी निवारणास आणि आपत्ती व्यवस्थापनात सहाय्यक ठरते. स्वयंसेवी संस्थांद्वारे आणि धार्मिक संस्थांद्वारे राबवली जाणारी ही सेवा सामाजिक सहभाग आणि लोकसहभागाचे उत्कृष्ट उदाहरण आहे. लंगर सेवा ही लोकशाही मूल्यांची सुसंगत असून समानता, बंधुता आणि सामाजिक न्याय यांना प्रोत्साहन देते. त्यामुळे सार्वजनिक धोरण निर्मितीमध्ये आणि सामाजिक विकास कार्यक्रमांमध्ये लंगर मॉडेलचा अभ्यास प्रेरणादायी ठरू शकतो. लंगर सेवा ही शीख धर्माची एक महान देणगी असून ती मानवतेच्या समतेचे, सेवाभावाचे आणि बंधुतेचे प्रतीक आहे. ही सेवा धार्मिक, सामाजिक, नैतिक आणि आध्यात्मिक अशा सर्व स्तरांवर मानवाला प्रेरणा देते. आजच्या काळात वाढती विषमता, सामाजिक तणाव आणि मानवी मूल्यांचा ऱ्हास यामुळे लंगर सेवेचा संदेश अधिक महत्त्वाचा ठरतो. सेवा हीच सर्वोच्च पूजा हा विचार लंगर सेवेच्या माध्यमातून संपूर्ण जगाला मिळालेला आहे. म्हणूनच लंगर सेवा ही केवळ शीख समाजाची परंपरा नसून संपूर्ण मानवजातीसाठी प्रेरणादायी आणि अनुकरणीय आदर्श व्यवस्था आहे.

(संजीवनी स.जाधव-पाटील)
सहाय्यक संचालक (माहिती)
विभागीय माहित कार्यालय,
कोकण विभाग, नवी मुंबई

राष्ट्रनिर्माते छत्रपती शिवाजी महाराज सौंदर्याची खाण, बॉलिवूडची शान ; मधुबाला

युगपुरुष छत्रपती शिवाजी महाराजांनी संपूर्ण विश्वालाच आपल्या आदर्श आचार-विचारांचे, कर्तृत्वांचे आणि संकटावर, शत्रूवर मात करण्याच्या त्यांच्या गनिमी काव्याच्या महापराक्रमाने सर्वाना भारावून टाकलेले आहे. राहामता जिजाऊंच्या सुसंस्काराने घडलेल्या शिवरायांचे जीवन-चरित्र सुर्यासारखे तेजस्वी, चारित्र्यवान, समतावादी, प्रयत्नवादी, मित्तहारी, मुत्सद्दी, निर्व्यसनी, प्रेमळ, यत्नेवर आईच्या मायेने प्रेम करणारे रयतेचे जाणते राजे असे होते. त्यांच्याठावी प्रचंड आत्मविश्वास, आशावाद, सर्वगुण संपन्नता, युद्ध कुशलता, प्रगल्भता, बुद्धिमत्ता आणि 'शिवतंत्र' हा गणिमी कावा होता. या सगळ्या गुण वैशिष्ट्यांमुळे 'शिवाजी' हे केवळ नांव न राहता ते एक सर्वव्यापी माणदंडाचे 'विद्य विद्यापीठ' झाले आहे. आपल्याला शिवचरित्र आजही प्रेरणा आणि ऊर्जा देत असते. कारण प्रतिकूल परिस्थितीवर मात करून छत्रपती शिवाजी महाराज जगाचे आदर्श ठरले आहे.आज लोकशाही मध्ये शिवरायांच्या राजेशाहीची आवश्यकता का वाटते? चला तर समजून घेऊ त्यांची काही रहस्ये आणि कारणे...

शिवपूर्व काळ :- शिवपूर्वकाळातील यादवांची शेवटची वैभवशाली राजवट ठरली. विजयनगरचा वैभवकाळ संपल्यानंतर पुढे बहमनी राज्याचे विभाजन झाले.त्यात वऱ्हाडची इमादशाही, बिदरची बरीदशाही, विजापूरची आदिलशाही, अहमदनगरची निजापूरशाही आणि गोवळकोंड्याची कुतुबशाही अशी त्यांची पाच शकले झाली. इकडे दिल्लीत सुलतानशाही संपुष्टात आल्यानंतर तेथे बाबराने मुघल सत्तेची स्थापना केली होती. एकूण काय तर शिवरायांच्या जन्मापूर्वी आपल्याकडे चहूबाजूने मुस्लीम शासकांच्या सत्ता अस्तित्वात होत्या. मुस्लिम राज्यकर्ते आपला राज्यकारभार मुख्यत्वे स्थानिक सुभेदार,वतनदार यांच्यामार्फत करायचे. मग जो वतन देईल त्याची हे लोके चाकरी करायचे. बखरीमध्ये असा उल्लेख आढळतो की...

'ऐसा अंधेर कारभार बादशाही मध्ये कोणी मनास आनीत नाही. पिके पावले म्हणजे एकाचे वतन दुसऱ्यास देतील, बलदंडपणे उभी पिके कापून नेतील, बायकामुली पळवतील, कत्यां पुरषाचे खून करतील' यामुळे एकंदर पाहता छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या जन्माच्या आधी सर्वत्र अशी बेबंदशाही माजलेली दिसत होती. याच दरम्यान महाराष्ट्रात 'नाचू किर्तनाचे रंगी, ज्ञानदीप लावू जग' असे म्हणत याचकांनी संप्रदायाच्या मानवतातून संत नामदेव महाराजांनी मोठ्या प्रमाणात जनप्रबोधनाची चळवळ सुरू केली होती. अंभग, किर्तनातून जन्मानसत जागृती करण्यासाठी संत

नामदेवांनी वारकरी संप्रदायाचा विस्तार केला. समतावादी संप्रदायाने गावा-गावातील किर्तनाद्वारे 'ज्ञाना' चा दीप लावण्याचे काम केले. प्रबोधनाचा जागर करत, जनतेवर होणा-या अन्यायाला वाचा फोडण्यासाठी संत मंडळी जोरदार प्रयत्न करू लागले होते. संत नामदेवांच्या समतेचा ध्वज संत तुकाराम महाराज यांनी हाती घेऊन त्यावर कळस चढवला आणि आपल्या अभंगातून अन्याय-अत्याचारावर परखड भाष्य करून लोकांना जुलमी मुस्लिम राजवटी विषयी जागृत करू लागले होते. ते एका अभंगात म्हणतात...

हाती होण दावी बेना । करिता लेकीच्या धारणा ।।१।।
ऐसे धर्म जाले कळी । पुण्य पाप रंक बळी ।।२।।
सांडीले आचार । द्विज चाहाड जाले चोर ।।३।।
टिळे लपविती पातडी । लेती विचार कातडी ।।४।।
नैसोनिया तक्ता । अत्रेविण पिडीती लोका ।।५।।
तुका म्हणे देवा । काय निद्रा केली धाव आता ।।६।।

यवनांच्या जुलमी अत्याचाराने होरपळणाऱ्या जनतेला बघून तुकोबांनी विडुलाकडे धावा केला. म्हणूनच की काय? राजमाता जिजाऊंच्या पोटी १९ फेब्रुवारी १६३० रोजी युगपुरुष शिवरायांचा जन्म झाला...ज्या स्वराज्याचे देखण स्वप्न शहाजीराजे आणि जिवजाऊंनी बघितले. त्या हिंदवी स्वराज्याची स्थापना करून शिवरायांनी ते स्वप्न प्रत्यक्षात साकार केले. त्यांनी रयतेला स्वातंत्र्याचा श्वास दिला. यामागे मांसाहेब जिजाऊंची प्रेरणा होती त्याच खऱ्या अर्थाने त्यांच्या गुरू होत्या. त्याच प्रमाणे शहाजीराजे यांचे नियोजन,साहस तितकेच महत्त्वाचे होते. त्यांच्याविषयी जयराम पिंडे 'राधाभाधवविलासचंपू' या काव्यात लिहतात...

ससि वो रवि पूरब पश्चिम लों । तुम सोय हरि सिरसिंधू महा अरू उत्तर दखन रछन को इत । साहजू है उत साहिजहां याचा अर्थ पूर्व व पश्चिमेला सूर्य चंद्र आहेत,तुम्ही निश्चित रहा. कारण उत्तरेचे रक्षण करण्यास शाहाजहान व दक्षिणेचे रक्षण करण्यास शाहजीराजे असे. यावरून शहाजीराजे यांचा दक्षिणेत असलेला प्रचंड दरार आणि त्यांची स्वतंत्र राज्य करण्याची प्रबळ इच्छा दिसून येते. तसेच संस्कार शिवरायांवर झाले होते. म्हणून शिवराय जन्म घेत नसतात, तर ते संस्काराने घडवावे लागतात. जिजाऊंनी माधवनातून संत नामदेव, कसे शिक्षण दिले, काय संस्कार केले? या विषयी 'शिवभारत' मध्ये शिवकालीन कवी परमानंद लिहतात...

अख्याती लिखितु यादवाचार्यो वर्णमदिमंम । तावद द्वितीयमध्येष विलिख्य ते तमदर्शन ते ।।

म्हणजे जिजाऊंनी पहिले अक्षर लिहिण्यास सांगितल्या बरोबर बालशिवबांनी पहिले लिहून दुसरे अक्षर देखील लिहून दाखविले अशा प्रकारे शिवबांची शिक्षणा मध्ये प्रगती होती. त्यामुळेच ते श्रुती, स्मृती, पुराणे, दंडनीती, समस्त शास्त्रे, काव्य, रामायण, महाभारत, व्यायाम, वास्तुविद्या, ग्रहणक्षत्रांच्या स्थिती व वेळा यांचे शास्त्र, गणित शास्त्र, नितीशास्त्र, धनुर्वेदाची चिकित्सा, सामुद्रिक मत, विविध भाषा, अनेक छंद, वृत्त, सुभाषित, गद्य-रथ-अश्व याच्यावर स्वार होणे आणि त्यांची लक्षणेही जाणणे, चढणे, ओलांडणे, फिरणे,उडी मारणे या विद्यामध्ये ते प्रविण झाले. तसेच तलवार, धनुष्य, चक्र, भाला, पट्टा हे शस्त्र चालणारे पिकले. युद्ध, द्वंद्वयुद्ध, किल्ल्यांना अधिक दुर्गम बनविण्याची कामे, दुर्गम ठिकाणी युसणशी तंत्रे, इंगिते, माया, विषाचा अपाय दूर करण्याच्या विद्या, विविध रत्नांची परीक्षा, अवधान आणि विविध लिपी या मध्येही ते पारंगत होते. जिजाऊंनी सुसंस्काराने घडवलेले महान राजा छत्रपती शिवराय महाराष्ट्राला मिळाले.त्यामुळे आमहां भारतीयवर त्या थोर माऊलीचे खूप मोठे उपकार आहेत. त्यांनी प्रसंगी शस्त्र हाती घेतले, संकटसमयी स्वराज्याच्या कारभाराची धुरा सांभाळली, न्यायदानाचे पवित्र कार्य केले. आयुष्याच्या शेवटपर्यंत छत्रपती शिवरायांवर मायेचं छत्र धरलं होतं. रायगडावरील ६ जून १६७४ रोजीचा दैदीप्यमान, ऐतिहासिक, नेत्रदीपक राज्याभिषेक सोहळा झाल्यावरच त्यांनी देहत्याग केला. रियासतकार गो. स. सरदेसाई जिजाऊ बद्दल म्हणतात... तत्कालीन ऐतिहासिक व्यक्तीस राष्ट्रीय स्वत्व दिमाखाने मिरवणा-या शहाजी शिवाय दुसरा एकही हिंदू सत्ताधीश दक्षिणेत आढळत नाही. म्हणून शिवाजीला जन्म देऊन त्याचे ठिकाणी स्वातंत्र्याचे वारे उत्पन्न करण्याचे श्रेय त्यांना आवश्य मिळते

हिंदवी स्वराज्य स्थापना :- आदिलशाहाचा सरदार मुरारजगदेवराव याने पुण्याला उद्भव करून तेथे गाढवाचा नांगर फिरवला. त्या जमिनीत पहार रोवली पहारीला फुटकी कवडी, तुटलेली चप्पल, फाटके वस्त्र गुंडाळले आणि नांगर भर दवडी देऊन द्राही फिरवली की, जो कुणी येथे वस्ती करेल, शेती कसेल त्याचा निर्वेश होईल...जिजाऊ मात्र असल्या खुळचट कल्पनांना भिक घालणा-या पैकी नव्हत्या त्यांनी ती पहार उपटून फेकली आणि शिवबांच्या हाती सोन्याचा नांगर देऊन ती शापित भूमी नांगरून गरजेचे. -रमेश काकासाहेब धिंदे (छत्रपती संभाजीनांगर) पी.९४२२९७०८९६

आज १४ फेब्रुवारी, बॉलिवूडची मर्लिन मनरो, सौंदर्याची खाण, बॉलिवूडची शान, चित्रपट सुश्रीतीलच नव्हे तर भारतातील सर्वांत सुंदर महिला असे जीचे वर्णन केले जाते त्या मधुबाला यांचा आज जन्मदिन. आज त्यांची ९३ वि जयंती. १४ फेब्रुवारी १९३३ रोजी दिल्लीच्या एका परतून कुटुंबात जन्मलेल्या मधुबाला यांचे मूळ नाव मुमताज बेगम जहाँ देहलवी. असे म्हणतात की मधुबाला यांच्या जन्मानंतर एका व्यक्तीने तिच्या बाबत असे भविष्य वर्तवले होते की ती तिच्या आयुष्यात खूप ख्याती मिळवेल. पैसा अडका, धन संपत्ती मिळवेल पण तिचे आयुष्य अतिशय दुःखी असेल. या भविष्यवाचक विश्वास ठेवून तिचे वडील तिला मुंबईला घेऊन आले. वयाच्या नवव्या वर्षी म्हणजे १९४२ साली मधुबाला यांनी बेबी मुमताज या नावाने चित्रपटात भूमिका करण्यास सुरुवात केली. बाबुराव पटेल आणि डॉ सुशीलारणी पटेल या दाम्पत्याचा मधुबाला वर विशेष लोभ होता त्यांनीच तिला मधुबाला हे नाव दिले. बालवयातच चित्रपटात काम करू लागल्याने मधुबाला या शाळेत जाऊ शकल्या नाहीत त्यामुळे त्यांना इंग्रजी येत नसे मात्र उर्दू

भाषा येत होती. चित्रपटात भूमिका करण्यास सुरुवात केल्यावर मात्र तिने इंग्रजीवर चांगले प्रभुत्व मिळवले. तिचे वडील कडक शिस्तीचे असल्याने ती कधीही चित्रपटाच्या प्रीमियरला उपस्थित राहत नसे. १९४७ साली आलेल्या निलकमल या चित्रपटात ती पहिल्यांदा अभिनेत्री म्हणून झळकली. याच वर्षी तिचा आणखी एक चित्रपट रिलीज झाला. पुढच्या वर्षी म्हणजे १९४८ साली तिचा अमर प्रेम नावाचा चित्रपट आला या सर्व चित्रपटात राज कपूर हे तिचे नायक होते. यानंतर बॉम्बे टॉकीजचा महल नावाचा चित्रपट आला हा चित्रपट सुपर डुपर हिट ठरला. यानंतर मात्र मधुबाला यांनी मागे वळून पाहिले नाही. अशोक कुमार, दिलीपकुमार, देवानंद या त्या काळातील आघाडीच्या अभिनेत्यांसह तिने भूमिका केल्या. अत्यावधीतच त्या बॉलिवूडच्या आघाडीच्या अभिनेत्री बनल्या. त्यांनी आपल्या करियरमध्ये ६६ चित्रपटात भूमिका केल्या. बॉलिवूडचे पहिले सुपरस्टार दिलीपकुमार यांच्यावर त्या एकाद्री प्रेम करत असत. मुघले आझम चित्रपटाच्या शूटिंगच्या दरम्यान त्यांनी दिलीपकुमार यांच्याशी लग्न करण्याची

इच्छा बोलून दाखवली मात्र दिलीपकुमार यांनी लग्नास स्पष्ट नकार दिला. त्यानंतर त्यांनी गायक किशोरकुमार यांच्याशी विवाह केला. मधुबाला या किशोरकुमार यांच्या चौथ्या पत्नी होत्या. किशोरकुमार यांच्या बरोबरचे लग्न ही बाब दोघांसाठी कसेतरी जमण्यासाठी केलेली तडजोड होती त्यामुळे दोघांचे जास्त पटक नसे. मधुबाला यांना हृदय रोग होता आणि १९५० पासून त्यांच्यावर उपचार चालू होते. पण तिने ही गोष्ट सर्वांपासून लपवून ठेवली होती. तिची तब्येत बरी नसतानाही त्यांनी निर्माते दिग्दर्शकांचे नुकसान होऊ नये म्हणून साइन केलेले चित्रपट पूर्ण केले. या चित्रपटात असे कोठेही जाणवत नव्हते की त्या आजारी आहेत. हृदय रोगासोबत त्यांना असा एक आजार होता की ज्या आजाराने शरीरात प्रमाणापेक्षा अधिक रक्त तयार होत असे व तिच्या नाकातून व तोंडातून रक्तस्राव होत असे. इतक्या दुर्धर आजारातही तिने चित्रपटात काम करणे सुरूच ठेवले. मुघले आझम चित्रपटातील एका दृश्यात तिला दोरखंडाने बांधले होते पण तिने तब्येत बरी नसतानाही ते सहन केले. ती म्हणायची अनाकरकलीची भूमिका करण्याची संधी पुन्हा मिळणार नाही. ती

मालमत्ता विकली तरी पत्नीचा पोटगीचा हक्क कायम; केरळ उच्च न्यायालयाचा ऐतिहासिक निकाल

आत्ताच एक्सप्रेस कोची/यून्तसेवा/पतीच्या मालमतेचे हस्तांतरण झाले तरी त्या मालमतेतून पोटगी मिळवण्याचा हिंदू पत्नीचा अधिकार अबाधित राहो, असा महत्त्वपूर्ण निकाल केरळ उच्च न्यायालयाच्या पूर्णपिठांने दिला आहे. न्यायमूर्ती सुश्रुत धर्माधिकारी, पी.व्ही. कुन्हीकृष्णन आणि जी. गिरीश यांच्या खंडपीठांने स्पष्ट केले की, जर पोटगीची कायदेशीर प्रक्रिया सुरू असताना मालमत्ता विकली गेली असेल, तर खरेदीदाराला त्या दाव्याची माहिती होती असेच मानले जाईल. कायद्याचे संरक्षण: न्यायालयाने 'मालमत्ता हस्तांतरण कायदा, १८८२'चे कलम ३९ आणि 'हिंदू दत्तक व देवघाल कायदा, १९५६' चे कलम २८ चा आधार घेत हा निर्णय दिला. न्यायालयाच्या मते, पत्नीचा पोटगीचा हक्क

महिला सक्षमीकरणच्या दृष्टीने ऐतिहासिक आहे. पोटगी टाळण्यासाठी मालमत्ता विकणाऱ्या पतींना आता चाप बसेल. त्यांनी असेही आवाहन केले की, मालमत्ता खरेदीदारांनी आता अधिक सतर्क राहणे गरजेचे आहे. खरेदीपूर्वी विक्रेत्याचे वैवाहिक वाद किंवा न्यायालयीन खटले तपासूनच व्यवहार करावा, अन्यथा खरेदी केलेली मालमत्ता जप्त होऊ शकते. या निकालामुळे 'विजयन विरुद्ध शोभना' (२००७) या प्रकरणातील जुना निर्णय बदलला असून, आता पत्नीचा हक्क केवळ पतीपुरता मर्यादित न राहता त्याच्या मालमतेपर्यंत विस्तारला आहे.

विवाहापासून सुप्त असतो, दाव्याने तो सक्रिय होतो आणि न्यायालयाच्या निर्णयाने तो मालमतेवर 'भार' म्हणून प्रस्थापित होतो. तत्त्वांचे मत: या निकालावर भाष्य करताना नोटेरी असोसिएशनचे कार्याध्यक्ष अँड. महेश धनावत यांनी सांगितले की, हा निकाल

शाश्वत विकासातूनच मानवाची समृद्धी शक्य-डॉ. सोनाजी पतंगे

संक्षिप्त

बिडकीन पोलिसांची धडाकेवाज कारवाई चाकूचा धाक दाखवून लुटणाऱ्या टोळीला २४ तासांत ठोकल्या वेड्या

पाचोड येथील शिवछत्रपती महाविद्यालयात ३८ व्या राष्ट्रीय अर्थशास्त्र परिषदेचे दिमाखात उद्घाटन

आत्ताच एक्सप्रेस पाचोड (प्रतिनिधी) उदारीकरणच्या युगात कृषी क्षेत्रापुढील आव्हाने अधिक तीव्र झाली आहेत. अशा परिस्थितीत शेतकऱ्यांच्या अडचणी सोडवून शेतीचा शाश्वत विकास साधणे ही काळाची गरज आहे. जेव्हा आपण शाश्वत विकासाचा मार्ग स्वीकारू, तेव्हाच खऱ्या अर्थाने मानवाची समृद्धी होईल, असे प्रतिपादन डॉ. सोनाजी पतंगे यांनी केले. पाचोड येथील शिवछत्रपती कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालयात 'पीएम उषा सॉफ्ट कॉम्पोनेंट' आणि 'अर्थशास्त्र विभाग' यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित ३८ व्या दोन दिवसीय राष्ट्रीय अर्थशास्त्र परिषदेच्या उद्घाटन प्रसंगी ते अध्यक्षस्थानावरून बोलत होते. या

परिषदेचे उद्घाटन डॉ. भारत खंदारे यांच्या हस्ते करण्यात आले. कार्यक्रमाचे स्वागताध्यक्ष म्हणून संस्थेचे संचालक तथा जिल्हा परिषद सदस्य शिवराज भैय्या भुमरे उपस्थित होते. प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाच्या व्यवस्थापन परिषद सदस्या डॉ. योगिता होके पाटील यांची उपस्थिती होती. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. चंद्रसेन कोठावळे यांनी या भव्य परिषदेचे नियोजन केले.

चौथी मोठी अर्थव्यवस्था बनण्याच्या दिशेने वेगाने वाटचाल करत आहे. कृषी विकासासाठी केवळ धोरणे पुरेशी नसून, मोठ्या प्रमाणावर सिंचन व्यवस्था उभारणे आवश्यक आहे. अमेरिकेने भारतावर लादलेला 'टॅरिफ' नुकताच मागे घेतल्यामुळे भारतीय अर्थव्यवस्थेला मोठी उभारी मिळेल.

अर्थतज्ज्ञांनी केवळ चर्चा न करता शासनाला धोरण निर्मित करणे आणि अभ्यासपूर्ण मार्गदर्शन करणे. मराठवाडा अर्थशास्त्र परिषदेचे संयोजन डॉ. शिवाजी यादव यांनी केले. या दोन दिवसीय परिषदेत अर्थशास्त्रातील समकालीन विषय, शेतीचे प्रश्न आणि जागतिक आर्थिक बदल यावर सखोल चर्चा होणार आहे. यामुळे संशोधक आणि विद्यार्थ्यांना अर्थशास्त्राच्या नव्या दिशा समजण्यास मदत होईल. या कार्यक्रमाचे कार्याध्यक्ष डॉ. अर्जुन मोरे, सचिव डॉ. विश्वनाथ कोकर, पीएम उषा समन्वयक प्रा. संदीप सातोणकर, डॉ. साहेबराव खंदारे, डॉ. दिलीप अर्जुने यांची प्रमुख उपस्थिती होती. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. ह. सो. बिडवे यांनी केले, तर आभार डॉ. शिवाजी यादव यांनी मानले. परिषदेच्या यशस्वीतेसाठी डॉ. सुरेश नलावडे, डॉ. संतोष चव्हाण, डॉ. विलास महाजन, डॉ. सुभाष पटोकर, डॉ. भगवान जायभाय, डॉ. तुकाराम गावडे, प्रा. विनोद कांबळे यांसह महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक व कर्मचाऱ्यांनी परिश्रम घेतले.

आत्ताच एक्सप्रेस बिडकीन (प्रतिनिधी) चित्तेगाव परिसरात चाकूचा धाक दाखवून तरणाला मारहाण करत लुटणाऱ्या तीन सराईत गुन्हेगारांना बिडकीन पोलिसांनी अवघ्या २४ तासांत जेरबंद केले आहे. पोलिसांच्या या वेगवान कारवाईमुळे परिसरात गुन्हेगारांचे धाबे दणाणले आहेत. मिळालेल्या माहितीनुसार, फिर्यादी हे रात्री ९:३० ते ९:४५ च्या सुमारास चित्तेगाव येथे लघवीसाठी थांबले होते. यानेचि स्पॅन्डर मोटरसायकलवरून मिळालेल्या तीन अनोळखी इसमांनी त्यांच्या पोटाला चाकू लावून त्यांना धमकावले. आरोपींनी फिर्यादीची कॉलर पकडून त्यांना अजिंठा फार्मा कंपनीच्या पाटीमागे असलेल्या मोकळ्या जागेत नेले. तिथे त्यांना लाथाबुक्क्यांनी बेदम मारहाण करण्यात आली.

सोयगाव तालुक्यात भाजपचा विजयाचा गुलाल; फर्दापूर गटासह सावळद्वारा, फर्दापूर गणात कमळ फुलले

आत्ताच एक्सप्रेस सावळद्वारा (प्रतिनिधी) तालुका सरचिटणीस गुलाबराव पाटील कोलते यांच्या संपर्क कार्यालयात विजयी उमेदवारांच्या सत्काराचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. यावेळी अल्पसंख्याक आघाडीचे मुसंडी मारली आहे.

जिल्हा परिषद गट (फर्दापूर): माहीन इद्रिस मुलतानी, पंचायत समिती गण (सावळद्वारा): उत्तम चव्हाण, पंचायत समिती गण (फर्दापूर): राहुल

सोयगाव तालुका सरचिटणीस गुलाबराव पाटील कोलते, प्रमोद पाटील, नारायण कोलते, मनोज बुढाळ, भावराव कोलते, देव आप्पा पंधाडे, एकनाथ सपाटे, संजय राजपूत, रहिम पठाण, पंढरी साबळे, बेलआप्पा पंधाडे, नेमीचंद जाधव, शरीफ तडवी, सिताराम जाधव, गजानन गट, संभाजी पवार, दिपक मानकर,

मिनी मंत्रालयासाठी उमेदवार पान १ वरून..

'लक्ष्मी दर्शना'चा अट्टहास नडला ग्रामीण भागातील निवडणुकीत आता केवळ कामाच्या जोरावर मते मिळवणे कठीण झाले आहे. मतदारांना आकर्षित करण्यासाठी: **रंगीत-संगीत पाट्यां:** दररोज रात्री होणाऱ्या जेवणावळी आणि पाट्यांवर लाखोंचा धूर उडाला. **लक्ष्मी दर्शन:** मतदारांच्या आदल्या रात्री होणारे 'अर्थपूर्ण' वाटप उमेदवारांच्या अंगाशी आले आहे. **कार्यकर्त्यांचा 'फुस' लावणारा सल्ला:** भाऊ, तुम्हीच निवडून येणार, फक्त खर्च करा, असे म्हणणाऱ्या कार्यकर्त्यांनी उमेदवारांना कर्जासाठी खाईत लोटले आहे. **पत्नीला उभे करण्यासाठी जमीन विकली!** निवडणुकीतील एक धक्कादायक किस्सा समोर आला आहे. एका कार्यकर्त्याने आपल्या पत्नीला निवडणूक रिंगणात उतरवण्यासाठी स्वतःची जमीन करारावर देऊन लाखो रुपये उभे केले. निवडून आल्यावर सर्व काही सुळीत होईल, या आशेवर असलेल्या या उमेदवाराचा आता प्रयत्न झाला असून, कर्जाचे डोंगर आणि सावकाराचा ससेमिरा मागे लागल्याने कुटुंब संकटात सापडले आहे. **निकालानंतरचे वास्तव 'चविष्ट' पण दाहक** निवडणुकीचे निकाल लागल्यानंतर आता गल्लीबोळात या खर्चाच्या 'चविष्ट' चर्चा रंगत आहेत. कोण किती कर्जात आहे, कोणाची जमीन सावकाराने ताब्यात घेतली, याच्या सुरस कथा ऐकायला मिळत आहेत. सत्ता मिळाली नाही आणि संपतीही राहिली नाही, अशी अवस्था अनेक 'हौसे, नवसे आणि गौसे' उमेदवारांची झाली आहे. **थोडक्यात सांगायचे तर:** राजकारणातील ही चुरस आता अनेकांसाठी वैयक्तिक आयुष्याची मोठी आपत्ती ठरली आहे. सत्तेच्या खुर्चीसाठी घेतलेले हे कर्ज फेडताना आता अनेकांच्या डोळ्यात पाणी येत आहे.

महाशिवरात्रीचा उत्साह: अमृतसर मंदिर आणि वर्डीच्या महादेवाला भाविकांची मांदियाळी; १०८ होम पूजेने परिसर भक्तीमय

आत्ताच एक्सप्रेस छत्रपती संभाजीनगर/प्रतिनिधी/ देशभरात महाशिवरात्रीचा सण मोठ्या उत्साहात साजरा केला जात आहे. 'हर हर महादेव'च्या जयघोषाने अवघा आरंभत दुमदुमून गेला असून, अमृतसर येथील सुप्रसिद्ध शिव मंदिर आणि वर्डी येथील महादेव मंदिर या ठिकाणी भाविकांनी दर्शनासाठी पहाटेपासूनच लांब लांब रांगा लावल्या होत्या.

अमृतसर येथील शिव मंदिरात आज सकाळपासूनच भाविकांचे लोंढे पाहायला मिळाले. मंदिराला आकर्षक फुलांची सजावट आणि विद्युत रोषाणी करण्यात आली असून, भाविकांनी अत्यंत शिस्तबद्ध पद्धतीने महादेवाचे दर्शन घेतले.

नादरपूर येथे महाशिवरात्रीला बसणार छत्रपती शिवाजी महाराजांचा अश्वारूढ पुतळा; ग्रामसभेत झाला महत्त्वपूर्ण निर्णय

आत्ताच एक्सप्रेस कन्नड (प्रतिनिधी) कन्नड तालुक्यातील नादरपूर येथे महाशिवरात्रीच्या शुभ मुहूर्तावर आराध्य दैवत छत्रपती शिवाजी महाराज यांचा भव्य अश्वारूढ पुतळा बसविण्याचा ऐतिहासिक निर्णय घेण्यात आला आहे. श्रीयुत विठ्ठल रखमाजी निकम यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या ग्रामस्थांच्या बैठकीत हा ठराव सर्वानुमते मंजूर करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या प्रारंभी महाराष्ट्र राज्याचे उपमुख्यमंत्री मा. ना. अजितदादा पवार साहेब यांच्या अपघाती निधनाबद्दल, तसेच गावातील तरुण युवक ज्ञानेश्वर हरिधर जाधव यांच्या दुःखद निधनाबद्दल शोक व्यक्त करण्यात आला. उपस्थित सर्वांनी उभे राहून त्यांना भावपूर्ण श्रद्धांजली अर्पण केली.

ग्रामपंचायत व नादरपूर ग्रामस्थांच्या वतीने दोघांचाही यथोचित सत्कार करण्यात आला. पुतळ्यासाठी दातृत्वाचा ओघ: लाखांची मदत जाहीर शिवरायांच्या अश्वारूढ पुतळ्याच्या उभारणीसाठी ग्रामस्थांनी उत्स्फूर्तपणे आर्थिक मदतीचा हात पुढे केला आहे. संजय आबा निकम: १ लाख १ हजार रुपये, श्रीमती कैकशा युसूफ पठाण: ५१ हजार रुपये, गावातील भिकनराव निकम (आबा) यांनी अटीरतीरतीच्या लढतीत झुंज दिली, तर पिशोर पंचायत समिती गणातून श्रीमती कैकशा युसूफांचा पठाण यांनी विजय संपादन केला. या विजयाबद्दल असल्याचे बैठकीत ठरले. या प्रसंगी संजय आबा निकम व नवनिर्वाचित सदस्य कैकशा पठाण यांनी आपले मनोगत व्यक्त करताना गावाच्या विकासासाठी व शिवस्मारकासाठी संदेव कटिबद्ध राहण्याची ग्वाही दिली. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन माजी सरपंच लक्ष्मण बळी यांनी केले, तर आभार प्रदर्शन जिल्हा प्रशासकीय अधिकारी (छत्रपती संभाजीनगर) तथा माजी सरपंच पती श्री. दिलीप निकम साहेब यांनी मानले. या बैठकीला ग्रामपंचायत सदस्य, तंटामुक्त समिती अध्यक्ष, पोलीस पाटील आणि नादरपूर गावातील ग्रामस्थ मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

समृद्धी महामार्गाचा 'कनेक्ट': छत्रपती संभाजीनगरकरांची पसंती आता इगतपुरीला; 'सेकंड होम'साठी गुंतवणुकीचा ओघ वाढला

आत्ताच एक्सप्रेस छत्रपती संभाजीनगर (प्रतिनिधी) निसर्गरम्य वातावरण, सहाद्रीच्या रांगा आणि वर्षभर लाभणारे आल्हाददायक हवामान यामुळे नाशिक जिल्ह्यातील इगतपुरी शहर आता छत्रपती संभाजीनगरच्या नागरिकांसाठी वास्तव्याचे केंद्र बनत आहे. विशेषतः हिंदूहृदयसम्राट बाळासाहेब ठाकरे महाराष्ट्र समृद्धी महामार्गामुळे या दोन्ही शहरातील अंतर अवघ्या काही तासांवर आल्याने, इगतपुरीच्या रिअल इस्टेट क्षेत्रात संभाजीनगर आणि जालना पट्ट्यातील नागरिकांकडून मोठी पसंती मिळत आहे.

आता निम्न्यावर आल्याने, 'वीकेंड होम' किंवा 'सेकंड होम' शोधणाऱ्या संभाजीनगरकरांसाठी इगतपुरी हा पहिला पर्याय ठरत आहे. मुंबई आणि ठाण्यातील गुंतवणूकदारांप्रमाणेच आता मराठवाड्यातील नागरिकही येथील निसर्गसौंदर्य आणि तुलनेने परवडणाऱ्या घरांच्या किमतीकडे आकर्षित होत आहेत. 'होलिस्टिक लिव्हिंग' आणि 'अर्थ वन' प्रकल्पाचे आकर्षण इगतपुरीतील घोटी परिसरात त्र्यंबकेश्वरच्या सानिध्यात 'होलिस्टिक लिव्हिंग' (आरोग्याभिमुक्त जीवनशैली) ही नवी संकल्पना रुजत आहे. रंगटा ग्रुप आणि युनायटेड बिल्डर्स यांचा संयुक्त प्रकल्प असलेला 'अर्थ वन' यामध्ये महत्त्वाची भूमिका बजावत आहे. विशेष म्हणजे, जागतिक ख्यातीचे हेल्थ

गुरू डॉ. मिकी मेहता हे या प्रकल्पाचे ब्रँड अॅम्बेसेडर असून, त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली येथे राहणाऱ्यांना केवळ घरच नव्हे, तर आरोग्यदायी जीवनशैली मिळणार आहे. इगतपुरीची नैसर्गिक ऊर्जा विलक्षण आहे. इथली शुद्ध हवा आणि निसर्गाशी असलेले नाते माणसाला शारीरिक व आध्यात्मिकदृष्ट्या पुनरुज्जीवित करते. 'अर्थ वन' हा केवळ प्रकल्प नसून तो निसर्ग आणि आधुनिकतेचा मेळ घालणारा 'वेलनेस हब' आहे. - डॉ. मिकी मेहता (हेल्थ गुरू) का ठरलेय इगतपुरी पसंतीचे केंद्र? इगतपुरीच्या वाढत्या लोकप्रियतेमागे काही प्रमुख कारणे आहेत: सहाद्रीच्या कुशीत वसलेले हिल स्टेशन आणि धुक्यांची चांद. धार्मिक जवळीक: त्र्यंबकेश्वर आणि इतर अध्यात्मिक केंद्रांचे सानिध्य. समृद्धी

महामार्गामुळे छत्रपती संभाजीनगरहून आम्ही हा प्रकल्प साकारला आहे. येथे सहज ये-जा शक्य. वेगाने विकसित होणारे पर्यटन आणि पायाभूत सुविधा युनायटेड ग्रुपचे ललित रंगटा यांनी या ट्रेडबाबत माहिती देताना सांगितले की, छत्रपती संभाजीनगर आणि जालना पट्ट्यातील नागरिक निसर्गाच्या सानिध्यात लक्ष घातून 'प्रायंटि हब' म्हणून नावारूपास येत आहेत. त्यांच्या गरजा लक्षात घेऊनच

संक्षिप्त

जालन्यातील ज्येष्ठ तबलावादक संदीप कांबळे यांचे अल्पशा आजाराने निधन; कलाक्षेत्रावर शोककळा

आत्ताच एक्सप्रेस
जालना प्रतिनिधी/ जालना येथील नुतन वसाहता भागातील रहिवासी आणि प्रसिद्ध तबलावादक संदीप विभीषण कांबळे (वय ४६) यांचे रविवारी पहाटे ४ च्या सुमारास अल्पशा आजाराने दुःखद निधन झाले. त्यांच्या निधनाने कांबळे कुटुंबासह जालन्यातील कला आणि सांस्कृतिक क्षेत्रावर शोककळा पसरली आहे.

अंत्यसंस्कार पार पडले
संदीप कांबळे यांच्या निधनानंतर शहरात हळूहळू व्यक्त करण्यात येत आहे. रविवारी दुपारी जे.ई.एस. कॉलेजच्या पाठीमागे असलेल्या ख्रिश्चन स्मशानभूमीमध्ये त्यांच्यावर अत्यंत शोकाकुल वातावरणात अंत्यसंस्कार करण्यात आले. यावेळी समाजातील विविध स्तरांतील नागरिक, कलाकार आणि नातेवाईक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. एक अष्टपैलू आणि प्रेमळ व्यक्तिमत्व स्व. संदीप कांबळे हे केवळ एक उत्कृष्ट तबलावादक नव्हते, तर ते अत्यंत प्रेमळ आणि मनमिळावू स्वभावाचे होते. 'सर्वांच्या मदतीला धावून जाणारे व्यक्तिमत्व' अशी त्यांची ओळख होती. संगीताप्रती असलेली त्यांची निष्ठा आणि वाद्यावरची पकड यामुळे त्यांनी अनेकांची मने जिंकली होती. त्यांच्या जाण्याने एक उमदा कलाकार आणि सच्चा माणूस हलक्याची भावना व्यक्त होत आहे. परिवार- त्यांच्या पश्चात पत्नी, एक मुलगा, आई-वडील, दोन भाऊ आणि एक बहीण असा मोठा परिवार आहे. कांबळे कुटुंबाच्या या दुःखात सर्वजण सहभागी असून, संदीपजींच्या आठवणींना उजाळा दिला जात आहे.

प्रशिक्षित नगरसेवकांनी, खुर्ची उबवणे सोडा आणि कर्तव्य बजावा!

मुंबई उच्च न्यायालयाच्या चपराकनंतर तरी जालन्यातील प्रशासन 'क्शन मोड'मध्ये येणार का?

आत्ताच एक्सप्रेस
जालना प्रतिनिधी/ मुंबईच्या पॉश हिरानंदानी परिसरात अतिक्रमणधाराकांशी 'टॉम अँड जेरी'चा खेळ खेळणाऱ्या मुंबई महानगरपालिकेचे वाभाडे काढत मुंबई उच्च न्यायालयाने प्रशासनाला जमिनीवर आणले आहे. प्रशासन हतबल झाले आहे का? तुम्ही शहराचा अतिक्रमणधाराकांच्या हवाली केले आहे का? अशा शब्दांत न्यायालयाने फटकारले असतानाच, आता हाच प्रश्न जालना प्रशासन आणि येथील 'प्रशिक्षित' नगरसेवकांना विचारण्याची वेळ आली आहे.

मुंबईतील रस्त्यांवर शाळांच्या बाहेर झालेल्या अतिक्रमणामुळे चिमुकल्यांचा जीव धोक्यात आहे, तर जालन्यातही परिस्थिती काही वेगळी नाही. शहरातील मुख्य रस्ते, फिरते शौचालय हटवता येत नसेल, तर संबंधित अधिकाऱ्याची पदावतती (Demotion) करा! हा पदपथ हे जणू अतिक्रमणधाराकांच्या मालकीचे झाले आहेत की काय, असा संतप्त सवाल नागरिक विचारत आहेत.

न्यायालयाचे ताशेरे: लांगूलचालन की कसूर?
न्यायमूर्ती रवींद्र गुणे आणि न्यायमूर्ती अभय मंत्री यांच्या खंडपीठाने प्रशासनाच्या 'लाचारी'वर बोट ठेवले आहे. अतिक्रमण काढायला गेल्यावर अधिकारी मार खातात किंवा 'धार्मिक भावना' आडव्या येतात, ही कारणे आता चालणार नाहीत. न्यायालयाने स्पष्ट केले आहे की, प्रशासन जनतेच्या पैशातून अतिक्रमणधाराकांना फिरते शौचालय आणि पाणी पुरवून त्यांना प्रोत्साहन देत आहे.

फिरते शौचालय हटवता येत नसेल, तर संबंधित अधिकाऱ्याची पदावतती (Demotion) करा! हा

न्यायालयाचा इशारा जालन्यातील त्या सुस्त अधिकाऱ्यांसाठीही लागू होतो, जे अतिक्रमणांकडे डोळेझाक करून एसी केबिनमध्ये बसून राहतात.

जालन्यात जिल्हाधिकाऱ्यांकडेच सूत्रे; मग कारवाई का रखडली?
नोटीरी असोसिएशनचे कार्याध्यक्ष ड. महेश एस. धनावत यांनी जालन्यातील विदारक स्थितीवर थेट भाष्य केले आहे. जालन्याचे वैशिष्ट्य म्हणजे येथील महानगरपालिका आयुक्त या स्वतः जिल्हाच्या जिल्हाधिकारी सुद्धा आहेत.

दुहेरी अधिकार असूनही कारवाई शून्य का?
प्रशासनाला न्यायालयाच्या दणक्याचीच प्रतीक्षा आहे का? नगरसेवकांना फक्त निवडणुकीपुरतेच रस्ते हवे असतात का?

धनावत म्हणतात त्याप्रमाणे, जालन्यात अतिक्रमण हटवले की दुसऱ्या दिवशी ते पुन्हा तिथेच असते. हा 'टॉम अँड जेरी'चा खेळ प्रशासनाच्या संगनमताने सुरू आहे की काय, अशी शंका येते.

प्रशिक्षित नगरसेवकांनी, आता तरी जागे द्या!
जालन्यात सध्या 'प्रशिक्षित नगरसेवकांचा' भरणा आहे. प्रशिक्षणाचा उपयोग जर शहराचा खास कॉडगरी अतिक्रमणे हटवण्यासाठी होणार नसेल, तर त्या प्रशिक्षणाचा उपयोग काय?

वाहतूक कोंडी: मुख्य रस्त्यांवर पाय ठेवायला जागा नाही. सुरक्षितता: महिला, वृद्ध आणि शालेय विद्यार्थ्यांना जीव मुठीत धरून चालावे लागते.

बकालपणा: लांगूलचालनाच्या राजकारणामुळे जालना शहर बकाल होत चालले आहे.

आमचा रोकडा सवाल!
प्रशासकीय अधिकाऱ्यांनी आणि लोकप्रतिनिधींनी हे लक्षात घ्यावे की, शहराचे नियोजन आणि सार्वजनिक जागांचे संरक्षण ही तुमची जबाबदारी आहे, उपकार नव्हे.

भावी पिढीला बकाल शहर देण्याचा अधिकार तुम्हाला कोणी दिला? जर मुंबई उच्च न्यायालयाने मुंबई पालिकेला धारेवर धरले असेल, तर जालन्यातील जनतेचा संयम सुटण्याआधी प्रशासनाने 'क्शन मोड'मध्ये येणे गरजेचे आहे.

आता चेंडू जिल्हाधिकारी तथा आयुक्त आणि नवनिर्वाचित नगरसेवकांच्या कोर्टात आहे. तुम्ही कर्तव्याला जागणारे लोकसेवक ठरणार की अतिक्रमणांसमोर गुडघे टेकणारे हतबल अधिकारी? जालन्याची जनता बघत आहे!

भोकरदनच्या ऐतिहासिक रामेश्वर मंदिरात महाशिवरात्रीचा उत्साह; दर्शनासाठी शिवभक्तांच्या लांबच लांब रांगा

आत्ताच एक्सप्रेस
भोकरदन प्रतिनिधी/ सोपान प्र. सपकाळ/ भोकरदन देवाधिदेव महादेव यांच्या उपासनेचा सर्वात मोठा सण असलेल्या महाशिवरात्रीचे औचित्य साधून, भोकरदन येथील प्राचीन व प्रसिद्ध हेमाडपंती रामेश्वर मंदिरात भाविकांनी दर्शनासाठी मोठी गर्दी केली होती. हर हर महादेवच्या जयघोषाने संपूर्ण मंदिर परिसर दुमदुमून गेला होता.

पहाटेपासूनच भाविकांची मांदियाळी महाशिवरात्रीनिमित्त रामेश्वर मंदिरात पहाटेपासूनच विधीवत पूजा आणि अभिषेक करण्यात आला. यानंतर दर्शनासाठी मंदिराचे दरवाजे उघडताच भोकरदन शहरासह ग्रामीण भागातील हजारो भाविकांनी रांगा लावल्या. यामध्ये महिला, पुरुष आणि आवाजवृद्धांचा मोठ्या प्रमाणावर समावेश होता. हेमाडपंती वास्तुकलेचा वारसा लाभलेल्या या मंदिरात महादेवाच्या पिंडीचे दर्शन घेण्यासाठी शिवभक्तांमध्ये मोठा उत्साह पाहायला मिळाला.

सेवाभावी उपक्रम:
फराळ आणि चहाची व्यवस्था येणाऱ्या प्रत्येक शिवभक्ताला दिलासा मिळावा, यासाठी मंदिर संस्थानचे पदाधिकारी आणि शहरातील दानशूर व्यक्तींच्या वतीने विशेष सोय करण्यात आली होती. सकाळपासून ते रात्री उशिरापर्यंत सर्व भाविकांसाठी: मोफत फराळ (साबुदाणा खिचडी व इतर पदार्थ) गरम चहाची मुबलक व्यवस्था करण्यात आली होती. संस्थानच्या स्वयंसेवकांनी शिस्तबद्ध पद्धतीने भाविकांना प्रसादाने वाटप केले.

यात्रेचे स्वरूप आणि पोलीस बंदोबस्त
मंदिर परिसरात विविध पूजा साहित्याची दुकाने, खेळणी आणि खाद्यपदार्थांच्या स्टॉल्समुळे या परिसराला एखाद्या यात्रेचे स्वरूप प्राप्त झाले होते. गर्दीचे नियोजन करण्यासाठी आणि कोणताही अनुचित प्रकार घडू नये यासाठी पोलीस प्रशासनाच्या वतीने चोख बंदोबस्त तैनात करण्यात आला होता. दर्शन रांगेवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी होमगार्ड आणि पोलीस कर्मचाऱ्यांनी चोवीस तास सेवा बजावली. भक्ती, शक्ती आणि सेवा यांचा त्रिवेणी संगम आज रामेश्वर मंदिर परिसरात पाहायला मिळाला. रात्री उशिरापर्यंत भाविकांचा ओघ सुरूच होता.

'हर हर महादेव'च्या जयघोषात पंचमुखी महादेव मंदिर दुमदुमले

आत्ताच एक्सप्रेस
जालना प्रतिनिधी / किरण खानापूर/ 'हर हर महादेव'च्या जयघोषात पंचमुखी महादेव मंदिर दुमदुमले; भाविकांची दर्शनासाठी अलोट गर्दी आज महाशिवरात्रीच्या पवित्र पर्वार शहरातील प्रसिद्ध पंचमुखी महादेव मंदिरात भाविकांचा जनसंगार उसळल्याचे पाहायला मिळाले. पहाटेपासूनच महादेवाच्या दर्शनासाठी भक्तांनी लांबच लांब रांगा लावल्या होत्या. 'हर हर महादेव' आणि 'ओम नमः शिवाय'च्या जयघोषाने संपूर्ण मंदिर परिसर भक्तिमय वातावरणात न्हाऊन निघाला होता.

भक्ती आणि सेवेचा संगम
महाशिवरात्रीचे औचित्य साधून मंदिर प्रशासनाच्या वतीने महादेवाला अभिषेक आणि विशेष पूजा अर्चा करण्यात आली. केवळ दर्शनच नव्हे, तर मंदिर परिसरात सेवाभावी वृत्तीने विविध उपक्रम राबवण्यात आले. दर्शन घेऊन बाहेर पडणाऱ्या भाविकांसाठी मंदिर आवारात केळी, द्राक्षे आणि केशरी दुधाचे वाटप करण्यात आले. उन्हाचा वादता तडाखा लक्षात घेता, थंडगार दूध आणि फलाहाराच्या प्रसादांमुळे भाविकांना मोठा दिलासा मिळाला.

श्रित्त्वबद्ध नियोजन
गर्दीवर नियंत्रण मिळवण्यासाठी मंदिर समिती आणि स्थानिक स्वयंसेवकांनी चोख बंदोबस्त ठेवला होता. रांगेत उभ्या असलेल्या ज्येष्ठ नागरिकांची आणि महिलांची विशेष काळजी घेण्यात येत होती. मंदिरावर करण्यात आलेली आकर्षक विद्युत रोषणाई आणि फुलांची सजावट भाविकांचे मुख्य आकर्षण ठरली.

उत्सवाचा उत्साह
दुपारच्या आरतीवेळी भक्तांचा उत्साह शिगेला पोहोचला होता. शंखनाद आणि डमरूच्या आवाजात 'हर हर महादेव'चा जो जयघोष झाला, त्याने संपूर्ण परिसर दुमदुमून गेला. सायंकाळपर्यंत दर्शनासाठी ही गर्दी कायम होती. महादेवाच्या चरणी नतमस्तक झाल्यावर मिळणारी शांती शब्दांत मांडता येणार नाही. त्यातच प्रसादाची सोय केल्यामुळे भक्तांना खूप आनंद होत आहे. - दर्शनासाठी आलेले एक भाविक

राजूर चौफुलीच्या उड्डाणपुलाखालील रखडलेला प्रश्न सुटणार; दोन्ही बाजूंनी होणार ७.५ मीटरचे सिमेंट रस्ते!

आत्ताच एक्सप्रेस
जालना प्रतिनिधी/ जालना शहरातील राजूर चौफुली परिसरातील वाहतुकीची कोंडी आणि खराब रस्त्यांच्या समस्येतून आता नागरिकांची लवकरच सुटका होणार आहे. येथील उड्डाणपुलाच्या दोन्ही बाजूचे रस्ते आता साडेसात मीटर रुंदीचे सिमेंट काँक्रीटचे करण्यात येणार असून, सोबतच पाण्याचा निचरा होण्यासाठी दोन मीटरच्या भव्य सिमेंट नाल्यांचेही बांधकाम केले जाणार आहे. भाजपचे जालना महानगर जिल्हाध्यक्ष भास्कर आबा दानवे यांच्या पाठपुराव्याला यश आले असून, प्रशासकीय हालचालींना वेग आला आहे.

सध्याची भीषण स्थिती आणि नागरिकांचा मनस्ताप
राजूर चौफुलीजवळील उड्डाणपुलाखालील रस्ते सध्या अत्यंत अरुंद (केवळ ४ मीटर) आहेत. हे रस्ते पूर्णपणे उखडले असून त्यावर मोटमोठे खडे पडले आहेत. यामुळे येथे दररोज तासनातास वाहतूक ठप्प होत आहे. विशेषतः पावसाळ्यात मार्केट कमिटी परिसरातील १५० ते २०० हेक्टर क्षेत्रातील पाणी याच ठिकाणी साचत असल्याने रस्ते पूर्णपणे चिखलमय आणि वाहतुकीसाठी अयोग्य बनले आहेत. याचा मोठा मनस्ताप वाहनधारक आणि स्थानिक नागरिकांना सहन करावा लागत होता.

भास्कर आबा दानवे यांचा पुढाकार
या गंभीर समस्येची दखल घेत भास्कर आबा दानवे यांनी नॅशनल हायवेच्या मुख्य अभियंत्यांशी थेट दूरध्वनीवरून संवाद साधला. त्यांनी परिस्थितीचे गंभीर लक्षण आणून देत, याठिकाणी केवळ दुरुस्ती न करता ७.५ मीटरचे रुंद सिमेंट रस्ते आणि पाण्याचा निचरा होण्यासाठी २ मीटरच्या सिमेंट नाल्यांची मागणी केली.

प्रशासकीय पाहणी आणि तात्काळ निर्णय
दानवे यांच्या सूचनेनंतर नॅशनल हायवेच्या मुख्य अभियंत्यांनी अकोला विभागाला तातडीने पाहणीचे आदेश दिले. त्याअनुषंगाने दिनांक १३/०२/२०२६ रोजी:

अकोला विभागाचे कार्यकारी अभियंता श्री. चव्हाण उपअभियंता श्री. कचळे यांनी राजूर चौफुलीवर येऊन प्रत्यक्ष स्थितीची पाहणी केली. मार्केट कमिटीकडून येणाऱ्या पावसाच्या पाण्याचा लोंढा आणि रस्त्यांची दुरावस्था पाहता, येथे साडेसात मीटरचे सिमेंट रस्ते आणि नाल्यांची आवश्यकता असल्याचा अहवाल त्यांनी मुख्य अभियंत्यांना सादर केला.

पुढील पाऊल: अंदाजपत्रकाचे निर्देश
पाहणी अहवाल प्राप्त होताच, मुख्य अभियंत्यांनी या कामाचे अंदाजपत्रक (ईवीसशी एंजिनीयर्स) तात्काळ तयार करून मंजुरीसाठी सादर करण्याचे निर्देश कार्यकारी अभियंता चव्हाण यांना दिले आहेत. यामुळे या कामाच्या निविदा प्रक्रियेचा मार्ग मोकळा झाला आहे.

या पाहणी दौऱ्यावेळी महानगरपालिकेचे तांत्रिक सल्लागार इंजि. विष्णू डोंगरे, माजी केंद्रीय राज्यमंत्री रावसाहेब पाटील दानवे यांचे स्वीय सहायक गोवर्धन कोल्हे व इतर मान्यवर उपस्थित होते. या निर्णयामुळे जालना शहराच्या प्रवेशद्वारावरील वाहतूक कोंडीचा प्रश्न कायमस्वरूपी सुटणार असल्याचे बोलले जात आहे.

अॅड. भास्कर मगरे यांचा इशारा: बांधकाम कामगारांच्या कल्याणासाठी जिल्हास्तरावर जनजागृती मोहिमेचा प्रारंभ असंघटित कामगारांच्या हक्कासाठी शिवसेना दलित आघाडी आक्रमक; जिल्हाभर आंदोलनासह मेळाव्यांचे रान पेटवणार

आत्ताच एक्सप्रेस
भोकरदन प्रतिनिधी/ जालना जिल्ह्यातील आणि मराठवाड्यातील दलित, आदिवासी तसेच भूमिहीनांच्या प्रश्नांवर शिवसेना दलित आघाडी आता अधिक आक्रमक झाली आहे. या वर्गाच्या प्रलंबित प्रश्नांसाठी रस्त्यावरचा संघर्ष उभारण्यासोबतच, आता असंघटित क्षेत्रातील कामगारांना न्याय मिळवून देण्यासाठी जिल्हास्तरावर मोठे संघटन उभारणार असल्याची घोषणा शिवसेना दलित आघाडीचे जिल्हाप्रमुख अॅड. भास्करराव मगरे यांनी केली.

भोकरदन येथे शिवसेना दलित आघाडीच्या वतीने आयोजित 'तालुकास्तरीय रोजगार विषयक चर्चासत्र व शिबिरात' ते प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून बोलत होते.

योजनांच्या लाभापासून कामगार वंचित
अॅड. मगरे यांनी आपल्या मार्गदर्शनात सरकारी योजनांमधील वृत्तीवर बोट ठेवले. ते म्हणाले की, महाराष्ट्र शासनाचा कामगार विभाग बांधकाम कामगारांच्या कल्याणासाठी अनेक पावले उचलत आहे. मात्र, असंघटित

क्षेत्रात भ्रम संघटना नसल्यामुळे कामगारांमध्ये कमालीची अनास्था आणि अज्ञान आहे. परिणामी, शासनाच्या कोट्यवधींच्या योजनांचा लाभ खऱ्या लाभाभ्यां पर्यंत पोहोचत नाही. हे चित्र बदलण्यासाठी आमही तालुकास्तरीय चर्चासत्रे, शिबिरे आणि मेळाव्यांचे आयोजन करून जनजागृती करणार आहोत.

सुरक्षा साधनांचा आग्रह धरणे काळाची गरज
बांधकाम क्षेत्रात काम करताना होणारे अपघात टाळण्यासाठी कामगारांनी स्वतःच्या सुरक्षेबाबत सजग राहण्याचे आवाहन त्यांनी केले. प्रत्येक बांधकाम कामगाराने कामाच्या ठिकाणी हेलमेट, हँड ग्लोज, सुरक्षा बूट, सुरक्षा बेल्ट आणि जॅकेट यासारख्या अत्यावश्यक वस्तूंचा आग्रह मालकांकडे धरला पाहिजे, असेही त्यांनी ठामपणे सांगितले.

कामगारांसाठी असलेल्या महत्वपूर्ण शासकीय योजना:
या मेळाव्यात अॅड. मगरे यांनी नोंदणीकृत कामगारांना मिळणाऱ्या विविध सवलतीची सविस्तर माहिती दिली: प्रस्ती

सहाय्य: महिला बांधकाम कामगारांना नैसर्गिक प्रसूतीसाठी आर्थिक मदत दिली जाते.

शैक्षणिक लाभ: कामगारांच्या पाल्यांना शालेय स्कोलरशिप आणि इतर शैक्षणिक सुविधांची तरतूद आहे.

विमा संरक्षण: कामगार असताना अपंगत्व आल्यास विम्याची रक्कम मिळते.

मुलीच्या जन्मावर ठेव: एका मुलीच्या जन्मानंतर कुटुंब नियोजन केल्यास मुलीच्या नावे १ लाख रुपयांची मुदत ठेव शासनाकडून दिली जाते.

पुढील दिशा: तालुकास्तरीय मेळावे जालना जिल्ह्यातील प्रत्येक तालुक्यात अशा प्रकारच्या चर्चासत्रांचे आयोजन करून असंघटित कामगारांची नोंदणी करणे आणि त्यांना मुख्य प्रवाहात आणणे हे शिवसेना दलित आघाडीचे मुख्य उद्दिष्ट

राहणार असल्याचे त्यांनी कास्तकार, दलित-आदिवासी स्पष्ट केले. या कार्यक्रमाला बांधकाम आणि मोठ्या संख्येने तालुक्यातील भूमिहीन मजूर, बांधकाम कामगार उपस्थित होते.